

VLASTNÍ OSIVO - ANO ČI NE?

LEDEN sice není ještě jaro, ale zahrádkáře už svědčí ruce a brní hlava úvahami, jaká semena si pro letošek pořídit. Začne tedy obíhat obchody a zjistí, že nákup pro zahrádku poleze pěkně do peněz. I napadne ho, zda by si neměl „udělat“ semena sám. Je to jistě možné, ale každý by si měl uvědomit, že šlechtitelství a semenářství jsou vysoce odborné činnosti, které vyžadují nejen velké znalosti, ale i zkušenosti, které nemůže nahradit ani nadšení ani snaha. Takže se „semenářský“ nadšenec zhusta setká s neúspěchem.

Nicméně pro ty, kteří by to chtěli přece jen zkusit, pár rad: Začínající pěstitel bude mít určitou nádej na úspěch u takzvaných SAMOSPRAŠNÝCH druhů, jako jsou saláty, hrášek nebo fazolky. Tyto druhy jsou uzpůsobeny tak, že prakticky nemohou přijmout pyl jiné rostliny. Jejich semena mají zhruba stejné vlastnosti jako původní rostliny. Ovšem jen zhruba, nelze to tedy opakovat více než dvakrát. Při dalším opakování už bude pěstitel nacházet v luskách „nitě“, saláty budou mít každý jinou hlávkou a bude nutno opatřit jiné, originální osivo.

U CIZOSPRAŠNÝCH druhů (košťáloviny, cibule, mrkev, petržel a okurky) přenášejí pyl včely, a to i na velké vzdálenosti. Někdy se „vmísí“ i pyl z rostlin divokých (mrkvous), které rostou na okraji polí a v příkopech. Pak se stane, že z takto získaného vlastního osiva vyroste podivná směsice: mrkve s bílými kořeny, různotvaré cibule... Navíc jde většinou o druhy dvouleté, takže o výrobu osiva se pokouší jen málokdo.

Samostatnou skupinu tvoří HYBRIDNÍ ODŘUDY, většinou vyšlechtěné u cizosprašných druhů (okurky, mrkev, košťáloviny, cibule), ale i u některých samosprašných (rajčata, papriky). U těch získávání vlastního osiva nepřichází vůbec v úvahu. Výsledek je pravidelně horší než u originálního F1 hybridu.

A cože jsou to F1 hybridy, a proč jsou vynikající, když v následující generaci jsou tak špatné? F1 hybrid je výsledek záměrného křížení dvou speciálně vyšlechtěných takzvaných linií - mateřské a otcovské. Obě jsou vybrány tak, aby ve výsledném hybridu byly špatné vlastnosti jedné linie „překryty“ dobrými vlastnostmi linie druhé (řečeno zhruba a laicky). To ovšem platí jen v první generaci po křížení, a proto název F1 hybrid. Sklidíme-li z F1 hybridu semena, vyrostou z nich již rostliny s řadou vlastností špatných a nekvalitní rostliny už nejsou F1 hybrid. Mimoto se v této další generaci objeví celá řada rostlin, které vůbec nenasazují plody (například rajčata). U okurek se u některých hybridů objeví ve druhé generaci velký podíl takzvaných-hermafroditních plodů, nevhledných a téměř nepoužitelných. Obojí je výsledkem určité formy sterility, která se využívá při výrobě F1 hybridního osiva. Téměř u všech hybridních okurek se v další generaci výrazně zvýší podíl „jalových“ květů.

U některých hybridů se někdy tak nepříznivé znaky po přesevu sice nevyskytují - například známé starší hybridní okurky nakládačky Koravo nebo salátovky Gemini v osmdesátých letech. Ale právě na příkladě těchto hybridů se řada zahrádkářů přesvědčila, že přesev je přece jen vždy podstatně horší než původní hybridní F1 osi-

vo. Především výnos a pak i zdravotní stav bývají z přesevu velmi špatné.

A tak se nakonec vracíme k otázce obsažené v titulu. Jednoznačná odpověď zní: kvalitní osivo od seriózní semenářské firmy je vždy výrazně lepší než vlastní „přeseť“ osivo.

Ing. B. HOLMAN
Bzenec